

močni. Na noben način pa neče Španija odjenjati. Tudi, če bi se imela zaplesti v vojsko s severoamerikansko državo, ne izpusti Kube. Ravno sedaj se španjska vojska zopet marljivo pripravlja na zopetno večjo ekspedicijo na Kubo. Pomnožuje svoje parnike in oborožuje novo vojsko 35.000 mož ki ima v kratkem oditi na Kubo. Dosedaj ima Španija na Kubi že 80.000 vojakov.

Madagaskar. — Kakor vemo, je Francija premagala ustaški Madagaskar. Pogodba, ki se je na to sklenila, določa: Kraljica ima pripoznati v vsem vrhovno oblast Francije. Poslednja posreduje v vseh notranjih in vnanjih političnih zadevah. Ne sprejme pa Francija nikake odgovornosti glede dolžnostij nasproti madagaški vladi, torej tudi ne dolgov ali ugodnostij. Dosedanji prvi minister se odstavi in imenuje novi. Vse madagaskarske čete se morajo razorožiti in odsloviti. General Duchesne pa bo na novo preosnoval vojaštvo, ki bo pa neposredno podrejeno francoskemu poveljstvu.

Obrtnija.

Lesovi.

(Dalje.)

Breza (*Betula pubescens*) se nahaja največ v severnih deželah in daje dobra drva in če se zgojenji, dobro oglje. Les rabijo kolarji, in veje pa sodarji za obroče. Breza rodi seme od petnajstega leta in se popolnoma razvije s kakim šestdesetim letom in učaka kacij 140 let. V mladosti raste breza hitro, a potem počasneje. Drevo je to redkokdaj ravno in le izjemoma meri 40 cm v premeru. Doseže 20 metrov visokosti. Breza je zadovoljna s slabo zemljo. Raste posebno rada na ilovčnatopeščeni prsti. Če je presuho ali pa premokro, pa ne vspeva in ostane grm. Breza raste proti severu tako daleč kakor jelka. Solnčne gorkote dosti ne potrebuje. Pomladi že dela listje, ko imamo 7.5° toplote, jeseni pa zgublja listje, ko nimamo več te toplote. V severnih deželah, kjer je zeleno v letu le kake tri mesece, ne naredi breza nič drevesa, temveč je nizek grm.

V naših krajih raste breza navadno mej drugim lesovjem, na severu pa imajo pogosto cele brezove gozde. Sploh je breza kaj zdravo drevo. Neugodne vremenske razmere jej dosti ne škodijo, pa tudi mrčesi se breze navadno ne lotijo.

Les je dober za razno orodje, za pipe i. t. d. Za stavbe pa breza ni, ker hitro trohni in se je črv rad loti. Veje se rabijo tudi za metle. Beli lub ima mnogo smole v sebi in mu zatorej voda ne škoduje in varuje celo drugi les pred močo. Tako se večkrat bruni, ki imajo priti pod vodo ovijejo z brezovim lubjem. Na severu pa rabijo lub tudi za obleko, zlasti pa za podlago rušnim streham. Brezov lub rabijo tudi strojarji, ker kože zmeči, da raje vse vzamejo strojilo.

Listje rade jedo ovce, a rabi se pa tudi za napravo rumene barve. Starejša debela dajo mnogo soka, ako se spomladi navrtajo. Iz tega soka se da napraviti nekako vino. Iz lubja korenin se dobiva brezov kotran in brezovo olje. Poslednje se rabi za strojenje juhte, za parfume

in tudi za zdravila. Iz debela se da dobiti nekaka smola, katero rabijo v Rusiji za zdravilo proti protinu.

Gaber (*Carpinus betulus*) je kacij 12 metrov visoko drevo Srednje Evrope. Deblo je nepravilno razvito, grčasto in zvito, lub gladek, včasih z mahom porašen.

To drevo dela že nizko veje. Listje je jajčasto spičasto, jeseni močno rumeno. Gaber rodi seme od dvajsetega leta in cvete v aprilu, zori pa v oktobru. Gaber ne mara za premokra in preveč sprejemljiva tla in raste v nižavah in na hribih. Les je bel, jako gost in trd, se nerad kolje in ima v sebi mnogo strojila. Gaber zraste kacij 25 metrov visoko v ugodni zemlji. Bolezni skoro niso znane pri tem drevesu, tudi mu ne škoduje pozen mraz pomladi. Učaka starost kacij 300 do 400 let, a vendar začenja že na suhih krajih tudi s 100 leti hirati. Gabrov les se da lepo polirati, rabi se za mašinske dele, vobličje, kline, toporišča itd. Pri nas gaber raste navadno mej drugim drevjem, v Rusiji pa imajo tudi cele gabrove gozde.

Pravi kostanj (*Castanea vesca*) raste po vsej gorkejši Evropi in ga je v nekaterih krajih cele gozde. Kostanj je lepo, visoko drevo z močnimi vejami. Listje je podolgasto, spičasto, zobčasto in na obeh straneh gladko. Cvete v maju ali juniji. Sad je v ježici in je dober kuhan ali pa pečen. Les je podoben hrastovemu in se rabi za škafe, sode in vodne zgradbe, v Angliji in Franciji ga rabijo za grajenje ladij. Tudi mizarji in strugarji rabijo kostanjev les. Sad ni le za jed, temveč ž njim tudi pitajo živino, kjer ga imajo veliko. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Izboljšana iznajdba. Dominikanec P. Camaldoni iznašel je črkostavski stroj, kateri nastavi v jedni uri 50.000 črk. Novi stroj nastavi torej več kot štirje dosedanji te vrste. „Novice“ sestavljene bi bile s tem strojem približno v dveh urah.

Izdelovanje lokomotiv v Rusiji. Rusija je dosedaj kupovala v veliki množini lokomotive in železniške vozove v inozemstvu. Drugo leto v Zlatoustu (Tiflis) napravijo velike tovarne za lokomotive in železniške vozove. Te tovarne bodo lahko preskrbovale vso jugovzhodno Rusijo, Perzijo in azijsko Turčijo. Rusija si že dolgo prizadeva, da bi pridobila popolno nezavisnost od inozemstva v tem oziru.

Celovski mestni zbor je sklenil osnovati mestno hranilnico, ki že začne poslovati z začetkom bodočega leta. Osnovi mestne hranilnice je ugovarjal jedino slovenski renegat dr. Abuja.

Električno ogrevanje sob. V Ameriki so vpeljali električno ogrevanje sob, katero so veččaki spoznali za ugodno. Ta stvar obstoji na tem, da se električnim potom voda razkroji v vodik in kislik. Potem se pa te dva plina z umetnimi pripravami zopet spajata, pri čemur nastaja velika vročina, ko se porablja za ogrevanje sob.

Kmetijstvo.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne januarja 1896 leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi vzprejet biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. s spričevalom, da se je pri kakem kovači izučil za kovaškega pomočnika;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in
4. da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendije po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendije imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo o poštenem vedenji, in
3. potrdilo, da so delali uže dve leti za kovaške pomočnike. Prošnje z le temi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca junija 1895 leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po postavi iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec si ima za šolski čas skrbeti le za živež in stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmerom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živinskih in mesovnih, zato naj bi skrbela županstva, da dobode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Ivan Murnik,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis Trsteniški,

začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. decembra t. l., in sicer: 27. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskavali podkovske šole, 28. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisnem vodstvu do 15. dne decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dne 5. novembra 1895.

Dr. Karol vitez Bleiweis Trsteniški.

Kmetijske raznoterosti.

Ponarejanje medu že dolgo cvete v nekaterih krajih zlasti na Francoskem. Ljudje so vsled tega že postali tako previdni, da nikdo ne kupi več medu, kakor v satovji. Sedaj pa tudi ta previdnost nič ne pomaga. Izumeli so celo neki način za izdelovanje umetnega satovja, katerega napolnijo z umetno narejenim medom. To satovje je jako podobno pravemu.

Da pa kupca ložje osleparijo, denejo vanj še par mrtvih čebel in sleparija je dovršena. Ponarejanje medu se pa izplača, kajti tako satovje pride na polovico ceneje, nego pravo.

Vino v Avstraliji. V Avstraliji se je lani pridelalo 143 tisoč hektolitrov vina za 4200 tisoč hektolitrov manj kakor predlanjskim. Največ ga pridelajo v nasebini Viktorija potem pa v Novem južnem Walesu v južni Avstraliji. Izvozilo se ga je 93.000 hektolitrov vina.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

XII.

(Dalje.)

Konjske ulične železnice hitro izginjajo v Ameriki, ohranile so se le še v manjših mestih. Električna jih je povsod zamenjala. V Novem Jorku, Brooklinu, Čikagu so ulice vedno tako napolnjene z ljudmi in vozmi, da v nekaterih niso našli prostora za ulične železnice in so jih torej zamenjali s parnimi železnicami na železnih stebrih. Vprašanje o cenem, hitrem in varnem prevažanju je vedno bolj pereče in zahteva radikalne premembe v mnogih ulicah glavnih mest Zjedinjenih držav, posebno starih, kakor sta Boston in Novi Jork. Njih trgovski in tovarniški deli so še davno zaprti od vseh strani od tekoče in stoječe vode in poslednja desetletja rasto le na višino, nadstropje na nadstropje. Občno uvedenje parnih dvigal je popolnoma uničilo pomen stopnic in trgovske pisarne v vrhnjih nadstropjih daleč od uličnega šuma, zaduhlega zraka in vsemogočnih mestnih duhov se bolj čislajo, kakor pisarne v nižjih nadstropjih, katere se že le bolj rabijo za skladišča in raznovrstne tovarne. Ta rast na višino, brez vsakega razširjenja vedno bolj zajezuje z ljudmi že obstoječe ulice; mejo temu rastenju kvišku stavijo nekoč samo določbe zavarovalnih družb proti ognju. V Bostonu se je nedavno tudi mestna uprava potegnila za prebivalce nižjih nadstropij, ki vedno bolj zgubljajo svetlobo in zrak. V Novem Jorku se je nedavno osnovala posebna komisija iz ljudi znanih po svoji praktičnosti in poznanjem življenjskih pogojev tega mesta, katera se je odločno lotila proučevanja, kako bi se razrešila težavna naloga, da se pospeši in uredi prevoz ljudi po ulicah in ob enem doseže največja varnost.

Desetine načrtov različnih družb z na stotine milijonov kapitala se je že pregledalo; kolikor je znano iz časopisov, zmatrajo se za najugodnejše podzemeljske železnice s štirimi tiri in z elevatorji na križpotih, če tudi imajo dvenadstropne železnice s steklenimi strehami nad hišami mnogo zagovornikov. Predsednik komisije, Viljem Steinnel, znameniti izdelovatelj klavirjev in jeden najznamenitejših mož v Novem Jorku, se je povrnivši iz Evrope izrekel za podzemeljske železnice, katere naj goni električna. Po njegovih besedah bi take železnice stale 3 milijone dolarjev za angleško miljo. Sedanje nadulčne železnice, katerih je v Novem Jorku okoli petdeset milj,